

Wyrok z dnia 12 listopada 2003 r.

I PK 523/02

Wprowadzenie nowego ustroju szkolnego, związanego z przekształceniami organizacyjnymi jednych szkół i likwidacją drugich, jest zmianą organizacyjną, o której mowa w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.), stanowiącą przyczynę uzasadniającą rozwiązanie z nauczycielem stosunku pracy za wypowiedzeniem.

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 listopada 2003 r. sprawy z powództwa Krystyny S. przeciwko 1) Gimnazjum Publicznemu w K., 2) Szkole Podstawowej Nr 2 w K., 3) Gminie K. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 10 kwietnia 2002 r. [...]

1. o d d a l i ł kasację;
2. zasądził od powódki Krystyny S. na rzecz pozwanej Gminy K. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Krystyna S. po sprecyzowaniu stanowiska na rozprawie w dniu 11 grudnia 2001 r. żądała przywrócenia jej do pracy w Publicznym Gimnazjum w K. ewentualnie w Szkole Podstawowej Nr 2 w K., będących (jej zdaniem) następcami prawnymi zlikwidowanej Szkoły Podstawowej Nr 4 w K., w której była zatrudniona na stanowisku pedagoga szkolnego do chwili likwidacji tej szkoły, tj. do dnia 31 sierpnia 2001 r. Oprócz wymienionych szkół stroną pozwaną w sprawie była Gmina K.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Częstochowie wyrokiem z dnia 11 grudnia 2001 r. oddalił powództwo wobec wszystkich pozwanych. Ustalił, że powódka była zatrud-

niona na stanowisku pedagoga szkolnego w Szkole Podstawowej Nr 4 w K. w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 25 maja 2000 r. dyrektor tej Szkoły dokonał w drodze wypowiedzenia zmiany warunków pracy i płacy, gdyż ograniczył wymiar czasu pracy do połowy etatu. Od tego wypowiedzenia powódka wniosła pozew do Sądu Rejonowego w Kłobucku [...], który wyrokiem z dnia 27 października 2000 r. przywrócił ją do pracy na stanowisku nauczyciela w 1/2 obowiązującego ją wymiaru zajęć, z wynagrodzeniem proporcjonalnym do czasu pracy. Sąd Okręgowy w Częstochowie po rozpoznaniu apelacji powódki wyrokiem z dnia 16 maja 2001 r. [...], zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że przywrócił powódkę do pracy w Szkole Podstawowej Nr 4 w K. na poprzednich warunkach na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy. Uznał bowiem, że nie jest dopuszczalne stosowanie wypowiedzenia zmieniającego do nauczyciela mianowanego. W przeddzień tego wyroku, tj. w dniu 15 maja 2001 r., dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. wręczył powódce pismo o rozwiązaniu umowy o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, kończącego się z dniem 31 sierpnia 2001 r. Przyczyną tej decyzji (wskazaną w piśmie zawierającym oświadczenie woli pracodawcy) była likwidacja Szkoły. Powódka zakwestionowała stanowisko pracodawcy, składając pozew o przywrócenie do pracy w niniejszej sprawie. Po wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 maja 2001 r. dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 4 oświadczył w piśmie z dnia 21 maja 2001 r., że anuluje pismo o rozwiązaniu z powódką stosunku pracy. W tym czasie powódka korzystała ze zwolnienia lekarskiego i była nieobecna w pracy. Zatem pismo z dnia 21 maja 2001 r. zostało jej wysłane pocztą, lecz nie zostało doręczone. Na rozprawie w dniu 11 grudnia 2001 r. przed Sądem Rejonowym powódka oświadczyła, że pismo to otrzymała w sierpniu 2001 r. oraz że wyraża zgodę na cofnięcie oświadczenia o wypowiedzeniu stosunku pracy, które było zawarte w tym piśmie.

Sąd Rejonowy uznał, że w takim stanie rzeczy oświadczenie dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 4 z dnia 15 maja 2001 r. o rozwiązaniu stosunku pracy za wypowiedzeniem nie wywarło żadnego skutku prawnego, a zatem odwołanie powódki od tego wypowiedzenia stało się bezprzedmiotowe, podobnie jak i związane z żądaniem przywrócenia do pracy żądanie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy oparte na podstawie art. 47 k.p. Dlatego też Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w całości wobec wszystkich pozwanych.

Od powyższego wyroku powódka wniosła apelację, w której zarzuciła Sądowi Rejonowemu nierozpoznanie istoty sprawy i wskutek tego oddalenie wszystkich jej roszczeń, a także nieorzeczenie z urzędu o roszczeniach wynikających z faktów przytoczonych w toku postępowania, co było sprzeczne z art. 477¹ § 1 k.p.c. Wniosła o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c. albo o zmianę tego wyroku przez stwierdzenie istnienia stosunku pracy, zobowiązanie Szkoły Podstawowej Nr 2 w K. i Gimnazjum Publicznego w K. „do wykonania nierozwiązanej umowy o pracę na podstawie art. 22 § 1 k.p. i art. 11 Karty Nauczyciela w związku z art. 23¹ k.p.” lub do wypłacenia na podstawie art. 81 § 1 k.p. przez Gminę K. wynagrodzenia należnego za cały czas pozostawania bez pracy, począwszy od dnia 1 września 2001 r. w wysokości po 1.804 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2002 r. oddalił apelację w części dotyczącej żądania przywrócenia do pracy i odrzucił apelację w pozostałej części.

Przed wszystkim Sąd Okręgowy nie podzielił zapatrywania Sądu Rejonowego co do tego, że wobec cofnięcia przez Szkołę Podstawową Nr 4 oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę czynność w postaci wypowiedzenia nie odniosła skutku. Zgodnie z art. 61 k.c., oświadczenie woli jest złożone z chwilą, gdy doszło do adresata w taki sposób, że mógł się zapoznać z jego treścią. Pismo o wypowiedzeniu umowy o pracę powódka otrzymała w dniu 15 maja 2001 r., natomiast pismo anulujące to wypowiedzenie (wraz z odpowiedzią na pozew) dotarło do niej w dniu 19 maja 2001 r. W piśmie procesowym złożonym w dniu 23 lipca 2001 r. powódka wyraźnie oświadczyła, że nie wyraża zgody na anulowanie wypowiedzenia. Odpisy tego pisma zostały doręczone wszystkim pozwanym w dniu 12 listopada 2001 r. Tym samym najpóźniej w tej dacie powódka złożyła pozwanym oświadczenie o braku zgody na cofnięcie wobec niej wypowiedzenia umowy o pracę z dnia 15 maja 2001 r., a w konsekwencji należało przyjąć, że wypowiedzenie to odniosło skutek. Mimo to Sąd Okręgowy uznał, że wyrok Sądu Rejonowego oddalający żądanie przywrócenia do pracy odpowiada prawu z innych przyczyn.

Po wypowiedzeniu z dnia 25 maja 2000 r. zmieniającym warunki pracy i płacy powódka w roku szkolnym 2000/2001 świadczyła pracę w połowie wymiaru zajęć. Dlatego właśnie kolejne oświadczenie o wypowiedzeniu, pochodzące z dnia 15 maja 2001 r., dotyczyło rozwiązania umowy w wymiarze ½ etatu. Jednak wyrokiem z dnia

16 maja 2001 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie przywrócił powódkę do pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, co oznacza, że nie tylko doszło do zmodyfikowania stosunku pracy z zatrudnienia w ½ etatu na zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, ale że wypowiedzenie z dnia 15 maja 2001 r. „dotyczyło stosunku pracy w zakresie zmodyfikowanym”, czyli całego stosunku pracy. Wypowiedzenie to Sąd Okręgowy ocenił jako zasadne ze względu na „w pełni prawdziwą” przyczynę, którą była likwidacja Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. Istnienie tej przyczyny wynika wprost z uchwały [...] Rady Miejskiej w K. z dnia 25 lutego 1999 r., stanowiącej, że likwidacja Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. rozpoczyna się z dniem 1 września 1999 r., zaś postępowanie likwidacyjne ma się zakończyć z dniem 31 sierpnia 2001 r. Całkowita likwidacja placówki wyklucza potrzebę ustalenia kryteriów doboru pracowników do zwolnienia, skoro pracodawca przestaje istnieć. Nie wchodzi również w rachubę konieczność przeprowadzenia konsultacji zamiaru wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę ze związkiem zawodowym ani uzyskania na nie zgody w stosunku do pracownika podlegającej szczególnej ochronie. Zresztą członek ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) - a takim była powódka - nie korzysta ze szczególnej ochrony stosunku pracy przewidzianej dla członków zarządu zakładowej organizacji związkowej w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Zgodnie bowiem z art. 16 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 2 statutu ZNP, ognisko ZNP nie ma przymiotu zakładowej organizacji związkowej. Wreszcie, w myśl art. 41¹ § 1 k.p., z uwagi na likwidację Szkoły Podstawowej Nr 4, nie obowiązywały przepisy chroniące pracowników przed wypowiedzeniem stosunku pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie można ponadto przyjąć, że stan faktyczny sprawy odpowiadał dyspozycji art. 23¹ § 1 i 2 k.p. Proces likwidacji szkoły zatrudniającej powódkę zakończył się z dniem 31 sierpnia 2001 r., zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej z dnia 25 lutego 1999 r. Na mocy § 5 tej uchwały obwód Szkoły Podstawowej Nr 4 przejęły dwie inne szkoły podstawowe (Nr 1 i Nr 2), a uchwałą Rady Miejskiej w K. z dnia 18 marca 1999 r. utworzono Publiczne Gimnazjum w K., które przez dwa lata funkcjonowało w tym samym budynku, „równoległe z likwidowaną szkołą”. Oznacza to, że pierwotne przejęcie czy to mienia (budynku), czy obwodu szkoły nastąpiło z dniem 1 września 1999 r., tj. z momentem rozpoczęcia likwidacji Szkoły Podstawowej Nr 4, będącym zarazem dniem rozpoczęcia działalności gimnazjum. W tej więc dacie (tj. 1 września 1999 r.) nie doszło do przejęcia powódki jako pracownika przez żaden z podmiotów występujących w sprawie w charakterze pozwanych.

Szkoła Podstawowa Nr 4 (dotychczasowy pracodawca powódki) prowadziła jeszcze przez dwa lata działalność w fazie likwidacji i nadal zatrudniała powódkę. Jej stosunek pracy został rozwiązany w drodze wypowiedzenia będącego przedmiotem sporu w niniejszej sprawie dopiero z dniem 31 sierpnia 2001 r., czyli z ostatnim dniem działalności szkoły. Inaczej mówiąc, w dniu rozwiązania stosunku pracy szkoła jeszcze istniała. Dlatego od dnia 1 września 2001 r. żaden z wymienionych podmiotów nie mógł wstąpić z powódką w stosunek pracy na podstawie art. 23¹ § 1 k.p., gdyż „był to już rozwiązany stosunek pracy”. Tym bardziej więc nie dotyczyło to Gminy K., która w świetle art. 3¹ k.p. nie może być uznana za pracodawcę.

Sąd Okręgowy uznał za bezzasadny zarzut powódki dotyczący nieważności postępowania, do której - jej zdaniem - doszło wskutek nienależytego umocowania pełnomocników pozwanych Szkół, oraz zarzut nieorzeczenia przez Sąd Rejonowy z urzędu o roszczeniach uzasadnionych wynikiem postępowania. Utworzenie bowiem przez Gminę jednostki pomocniczej w postaci zespołu ekonomiczno-administracyjnego do obsługi szkół nie podważa ważności pełnomocnictw udzielonych i podpisanych przez dyrektorów szkół. Poza tym z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) wynika, że dyrektor szkoły kieruje jej działalnością i reprezentuje ją na zewnątrz, co oznacza, że tylko dyrektorzy działający w imieniu szkół mogli udzielić pełnomocnictw radcom prawnym. Gdy chodzi o brak orzeczenia o roszczeniach formalnie niezgłoszonych przez powódkę, lecz mających wynikać z jej twierdzeń w sprawie, to zarzut ten nie został poparty żadnym uzasadnieniem bądź choćby wyjaśnieniem, dlatego nie wiadomo, do jakich roszczeń należałoby go odnieść.

Od wyroku Sądu Okręgowego powódka wniosła kasację opartą na obu podstawach przewidzianych w art. 393¹ k.p.c. Zarzuciła w niej rażące naruszenie następujących przepisów prawa materialnego: 1. art. 23¹ § 1 i 2 k.p. przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, które doprowadziło do przyjęcia, że wypowiedzenie stosunku pracy przez dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. nastąpiło ze względu na likwidację zakładu pracy, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że Szkoła ta w wyniku reformy oświaty została jedynie zreorganizowana; po dwóch latach od wypowiedzenia na miejsce tej Szkoły powstało bowiem gimnazjum, które zatrudniło dotychczasowy personel pedagogiczny; 2. art. 32 § 2 k.p., art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 23¹ k.p. i art. 20 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela wskutek błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania tych przepisów, co dopro-

wadziło do błędnej oceny, że oświadczenie o wypowiedzeniu powódce umowy o pracę z dnia 15 maja 2001 r., rozwiązujące stosunek pracy z dniem 31 maja 2001 r., jest zgodne z art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela. Co do naruszenia przepisów postępowania, to zdaniem skarżącej, dotyczy ono zwłaszcza art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Zdaniem skarżącej, istnieje nadal „nierozwiązana skutecznie umowa o pracę zawarta na podstawie mianowania z Karty Nauczyciela na czas nieokreślony”, zatem „zgodnie z art. 231 k.p., mającym zastosowanie z mocy art. 99c KN i art. 5 k.p., oznaczeni następcy prawni - Publiczne Gimnazjum w K. lub Szkoła Podstawowa nr 2 w K. są kolejnymi pracodawcami powódki zobowiązanymi do jej zatrudnienia i kontynuowania umowy o pracę na dotychczasowych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego I PKN 301/97). Pozwani następcy prawni w częściach przejęli zadania zlikwidowanej Szkoły nr 4, począwszy od dnia 1 września 1999 r.” Skarżąca podniosła, że „do reorganizacji szkół doszło wskutek wprowadzenia nowej reformy oświaty”, w wyniku której uczniowie z personelem pedagogicznym przeszli do innej szkoły podstawowej oraz do gimnazjum utworzonego dla potrzeb reformy oświaty. Przejście części uczniów do innej szkoły wiązało się z przejściem przez tę szkołę części działalności oświatowej prowadzonej przez Szkołę Podstawową Nr 4, co odpowiada przejściu zakładu pracy w trybie art. 23¹ § 1 k.p. Zatem stosownie do art. 23¹ § 2 k.p. powódka powinna stać się pracownikiem nowej szkoły. Skoro zaś tak, to nie powinno nastąpić rozwiązanie stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, natomiast jego zastosowanie przez pracodawcę świadczy o naruszeniu tego przepisu.

Powołując się na przedstawione zarzuty i argumenty, powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c., został w części wstępnej kasacji uzasadniony dość lakonicznie, mianowicie „niewszerehstronnym rozważeniem zebranego w sprawie materiału”, na-

tomiast z uzasadnienia kasacji wynika, że skarżąca przypisała Sądowi Okręgowemu dwa uchybienia. Pierwszym z nich jest „błędne ustalenie, że faktyczną przyczyną wypowiedzenia stosunku pracy była likwidacja szkoły”, a drugim - przyjęcie przez ten Sąd, iż doszło do skutecznego wypowiedzenia stosunku pracy przez Szkołę Podstawową Nr 4 w K. Według powódki, faktyczną przyczyną wypowiedzenia była reorganizacja tej Szkoły, tyle że „rozciągnięta w czasie dwóch lat”, natomiast wypowiedzenie stosunku pracy nie istnieje, gdyż dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 4 cofnęła swoje oświadczenie woli w tym przedmiocie, co oznacza, że stosunek pracy nadal trwa.

Stanowisko to nie jest trafne. Z ustaleń dokonanych w sprawie i mających oparcie w dowodach wynika, że pismem z dnia 14 maja 2001 r., doręczonym w dniu następnym, ówczesny pracodawca powódki (Szkoła Podstawowa Nr 4, w której imieniu działał dyrektor), wypowiedział jej stosunek pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na dzień 31 sierpnia 2001 r. Z treści tego pisma wynika, że przyczyną uzasadniającą wypowiedzenie była likwidacja szkoły (z dniem 31 sierpnia 2001 r.), która uniemożliwiła dalsze zatrudnianie powódki. W związku z tym dyrektor Szkoły poinformował ją o przyznaniu odprawy pieniężnej w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia. W piśmie tym została wprowadzona także wzmianka o tym, że dalsze zatrudnianie powódki „w wymiarze 1/2 etatu jest niemożliwe”, co było konsekwencją faktu, że w roku szkolnym 2000/2001, na skutek wypowiedzenia zmieniającego z dnia 25 maja 2000 r., zatrudnienie powódki zostało ograniczone do tego wymiaru, lecz z tych okoliczności faktycznych nie można wyprowadzać wniosku, że nie doszło do rozwiązania stosunku pracy. Sąd drugiej instancji słusznie uznał, że kwestię tę należy rozpatrywać w dwóch aspektach. Po pierwsze - skoro Sąd Okręgowy we wcześniejszej sprawie powódki [...] o przywrócenie do pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, w wyroku z dnia 16 maja 2001 r., uznał, że nie jest dopuszczalne stosowanie wypowiedzenia zmieniającego wobec nauczycieli mianowanych, wskutek czego wypowiedzenie zmieniające z dnia 25 maja 2000 r. „musi być oceniane całościowo” jako czynność w całości niedopuszczalna (art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 42 k.p.), to stosownie do poglądu prawnego wyrażonego w tym wyroku należy również przyjąć, że korzystne dla powódki rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie - mimo zakwestionowania przez nią tylko zmienionych postanowień stosunku pracy - nie mogłoby dotyczyć połowy wymiaru czasu pracy, lecz musiałoby obejmować przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach, rozumianych jako całość stosunku pracy. Po wtóre

- jeżeli jest niedopuszczalne dokonanie wypowiedzenia zmieniającego wobec nauczyciela mianowanego, to również oświadczenie woli pozwanego pracodawcy z dnia 14 maja 2001 r., wskazujące na wypowiedzenie „pozostałej części” wymiaru czasu pracy („pozostałej” - w stosunku do części objętej wypowiedzeniem zmieniającym z dnia 25 maja 2000 r.), należy traktować jako dokonanie wypowiedzenia „całego łączącego strony stosunku pracy”.

Przytoczony pogląd Sądu drugiej instancji trzeba ocenić jako racjonalny i słuszny, zaś wniosek tego Sądu, w myśl którego oświadczenie o wypowiedzeniu zawarte w piśmie dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 4 z dnia 14 maja 2001 r. obejmuje całość stosunku pracy, znajduje potwierdzenie w innych elementach stanu faktycznego, w tym zwłaszcza w oświadczeniu o przyznaniu powódce odprawy pieniężnej w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia, jak również w stwierdzeniu, że ze względu na likwidację szkoły z dniem 31 sierpnia 2001 r. nie jest możliwe dalsze jej zatrudnianie.

Wbrew zapatrywaniu przedstawionemu w kasacji, nie ma też podstaw do przyjęcia, że stosunek pracy skarżącej nie został rozwiązany dlatego, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 maja 2001 r. [...] została przywrócona do pracy. Wskazane orzeczenie dotyczy bowiem innej, wcześniejszej czynności byłego pracodawcy, tj. wypowiedzenia zmieniającego z dnia 25 maja 2000 r., i nie oznacza, że pracodawca ten nie mógł ponownie dokonać wypowiedzenia. Wprawdzie w piśmie z dnia 21 maja 2001 r. dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 4 oświadczył, że cofa wypowiedzenie zawarte w piśmie z dnia 14 maja 2001 r., lecz jak wynika z dokonanych ustaleń, powódka nie wyraziła zgody na tę czynność pracodawcy, składając w tym przedmiocie oświadczenie w piśmie procesowym z dnia 23 lipca 2001 r., doręczonym stronie pozwanej w dniu 12 listopada 2001 r. Trafnie więc uznał Sąd Okręgowy, że późniejsza zmiana stanowiska przez skarżącą, ujawniona na rozprawie w dniu 11 grudnia 2001 r., nie mogła już wywołać skutków prawnych. Według bowiem art. 61 k.c., oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Odwołanie zaś takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej.

Nie nasuwa również zastrzeżeń ustalenie Sądu Okręgowego, według którego przyczyną wypowiedzenia powódce stosunku pracy była likwidacja Szkoły Podstawowej Nr 4 w K., która nastąpiła z upływem ostatniego dnia okresu wypowiedzenia,

tj. z dniem 31 sierpnia 2001 r. Na trafność tego ustalenia wskazuje przede wszystkim uchwała [...] Rady Miejskiej w K. z dnia 25 lutego 1999 r., stanowiąca o likwidacji publicznej Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. i przewidująca proces likwidacyjny polegający na stopniowym „wygaszaniu” działalności szkoły w okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2001 r. I tak: od roku szkolnego 1999/2000 szkoła zaprzestała dokonywać naboru uczniów do klas pierwszych; w roku szkolnym 1999/2000, zgodnie ze strukturą organizacyjną szkoły, pozostały w niej tylko klasy II-VI i VIII, a w roku szkolnym 2000/2001 - tylko klasy III-VI. Oznacza to, że w dniu likwidacji szkoły pozostali tylko uczniowie klas IV i V. Stosownie do § 5 uchwały Nr 17/II/99, począwszy od dnia 1 września 1999 r. obwód likwidowanej szkoły przejmowały stopniowo Szkoła Podstawowa Nr 1 i Szkoła Podstawowa Nr 2 w K. Poza tym od dnia 1 września 1999 r. w budynku Szkoły Podstawowej Nr 4 zaczęło funkcjonować gimnazjum publiczne, którego uczniami stali się absolwenci szkół podstawowych z terenu Gminy K., w tym także absolwenci Szkoły Podstawowej Nr 4.

Przedstawione działania Gminy K. były zgodne z przepisami ustawy z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz.U. Nr 12, poz. 96 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie sposobu i terminów dostosowania działalności dotychczasowych szkół podstawowych do wymogów nowego systemu szkolnego i tworzenia gimnazjów (Dz.U. Nr 14, poz. 96 ze zm.), na które powoływała się powódka w toku postępowania. Według art. 2 tej ustawy, dotychczasowe szkoły podstawowe stają się z dniem 1 września 1999 r. sześciioletnimi szkołami podstawowymi (ust. 1); jednocześnie z tym dniem są tworzone gimnazja publiczne (ust. 2), przy czym gimnazjum tworzone przez gminę powinno mieć w swoim obwodzie co najmniej 150 uczniów (§ 2 ust. 1 rozporządzenia), co nie dotyczy przypadków uzasadnionych szczególnymi warunkami demograficznymi lub geograficznymi, w których mogą być tworzone gimnazja obejmujące mniejszą liczbę uczniów (ust. 2). Gimnazja mogą być tworzone z wykorzystaniem warunków materialnych i kadrowych w szczególności tych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, które zatrudniają nauczycieli przedmiotów przewidzianych w planie nauczania gimnazjum, posiadają potrzebną liczbę sal lekcyjnych, w tym salę gimnastyczną i odpowiednio wyposażoną bibliotekę szkolną, wyposażenie pracowni itp. oraz spełniają inne warunki niezbędne do realizacji zadań przez szkoły i nauczycieli (§ 3 ust. 1 rozporządzenia). W razie braku możliwości zorganizowania gimnazjum w odrębnym budynku lub w budynku jednej szkoły, poszcze-

gólne oddziały gimnazjum mogą również mieścić się w budynkach kilku szkół (§ 4 rozporządzenia). Do końca roku szkolnego 1999/2000 klasy ósme dotychczasowych szkół podstawowych są prowadzone w sześcioletnich szkołach podstawowych albo przy gimnazjach lub w innych typach szkół, jako filie sześcioletnich szkół podstawowych (§ 11 rozporządzenia).

Stosownie do art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, szkoła publiczna może być zlikwidowana z końcem roku szkolnego przez organ prowadzący szkołę, po zapewnieniu przez ten organ uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej o tym samym lub zbliżonym profilu, przy czym organ prowadzący szkołę jest obowiązany co najmniej na sześć miesięcy przed terminem likwidacji zawiadomić rodziców uczniów, właściwego kuratora oświaty oraz właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego o zamiarze likwidacji. Przepis art. 59 ustawy powołała właśnie Rada Miejska w K. jako podstawę prawną swojej uchwały z dnia 25 lutego 1999 r. o likwidacji Szkoły Podstawowej Nr 4.

Przytoczone postanowienia ustawy z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego oraz rozporządzenia z dnia 15 lutego 1999 r. wydanego na podstawie tej ustawy, pozwalają stwierdzić, że ustawodawca dokonał reformy ustroju szkolnego, polegającej - najogólniej rzecz ujmując - na przekształceniu organizacyjnym dotychczasowych publicznych szkół podstawowych i tworzeniu gimnazjów publicznych oraz na stopniowej likwidacji szkół zasadniczych i szkół średnich, a także techników i liceów na podbudowie programowej szkoły zasadniczej.

Przekształcenie organizacyjne szkół podstawowych przewidziane w art. 2 ust. 1 ustawy oraz w § 1 rozporządzenia polegało na tym, że od dnia 1 września 1999 r. dotychczasowe publiczne szkoły podstawowe (ośmioletnie) stały się sześcioletnimi szkołami podstawowymi, stosownie zaś do art. 2 ust. 1 i 2 ustawy oraz § 1-3 rozporządzenia, nauczanie na poziomie powyżej tych klas (I-VI) przejęły z tą datą gimnazja, tworzone dla obwodów nie mniejszych niż 150 uczniów (pochodzących z różnych szkół). Zarówno przekształcenia organizacyjne szkół, jak i ich likwidacja odbywały się w ramach reformy ustroju szkolnego, co zresztą zapowiedziała wyraźnie ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. już w swoim tytule: „Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego”. Dogłębne zmiany w organizacji i funkcjonowaniu szkół powstałe w wyniku reformy ustroju szkolnego objęły uczniów, nauczycieli i dyrektorów

szkół, jednak - co należy podkreślić - nie wszystkich w jednakowym stopniu. Gdy chodzi o uczniów dotychczasowych szkół podstawowych, to ustawodawca postanowił, że z dniem 1 września 1999 r. uczniowie klas I-VI stają się uczniami odpowiednich klas sześciolletniej szkoły podstawowej (art. 4 ust. 1), zaś uczniowie, będący w dniu 1 września 1999 r. uczniami klas ósmych dotychczasowych szkół podstawowych, realizują obowiązek szkolny w tych szkołach oraz kontynuują naukę w szkołach ponadpodstawowych i kończą te szkoły na zasadach obowiązujących przed tym dniem (art. 5 ust. 1). Oczywiście, przytoczone przepisy nie wyczerpują całości regulacji dotyczącej uczniów dotychczasowych szkół podstawowych, lecz zostały wskazane jako przejaw jednoznacznej woli ustawodawcy, by zapewnić uczniom możliwość kontynuowania nauki albo w sześciolletnich publicznych szkołach podstawowych powstałych w wyniku przekształceń organizacyjnych, albo w nowo tworzonych gimnazjach publicznych.

W podobny sposób ustawodawca unormował sytuację dyrektorów publicznych szkół ponadpodstawowych, stanowiąc, że z dniem przekształcenia tych szkół w szkoły ponadgimnazjalne, stają się oni dyrektorami szkół ponadgimnazjalnych i zajmują to stanowisko do końca okresu, na jaki powierzono im stanowisko dyrektora dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej (art. 7a ustawy). Inaczej, ale wyraźnie, uregulował też zatrudnienie na stanowisku dyrektora nowo tworzonego gimnazjum publicznego (art. 7 ust. 1 ustawy). Przewidział bowiem, że stanowisko to może zostać powierzone nauczycielowi wskazanemu przez organ prowadzący szkołę bez ogłaszania i przeprowadzania konkursu, jednak na czas nie dłuższy niż do dnia 31 sierpnia 2002 r. Nie ma natomiast w ustawie przepisu, który określałby sytuację nauczycieli tych szkół. W szczególności brak jest przepisu, który postanawiałby, że z chwilą przekształcenia publicznej szkoły ośmioklasowej w sześcioklasową publiczną szkołę podstawową i utworzenia gimnazjum dla określonego obwodu, nauczyciele dotychczasowej szkoły podstawowej stają się nauczycielami szkoły podstawowej lub gimnazjum. Z § 6 ust. 1 rozporządzenia wynika zarazem, że dyrektorzy publicznych szkół podstawowych zostali zobowiązani w terminie do dnia 30 kwietnia 1999 r. do sporządzenia wykazu nauczycieli, którzy w związku z przekształceniami organizacyjnymi szkół nie będą mogli być zatrudnieni lub zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć, wraz z określeniem ich kwalifikacji i liczby godzin brakujących do pełnego wymiaru, a także do poinformowania zainteresowanych nauczycieli o umieszczeniu ich w wykazie.

Przedstawiona regulacja upoważnia więc do dwóch wniosków. Pierwszy z nich sprowadza się do tego, że wprowadzenie nowego ustroju szkolnego, związanego z przekształceniami organizacyjnymi jednych szkół i likwidacją drugich, odpowiada zmianom organizacyjnym, o których stanowi art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) i które według tego przepisu stanowią przyczynę uzasadniającą rozwiązanie z nauczycielem stosunku pracy w drodze wypowiedzenia. Drugi zaś wniosek wyraża się w stwierdzeniu, że reforma ustroju szkolnego, będąca procesem dogłębnych zmian ustrojowych szkolnictwa, polegających między innymi na utworzeniu - zamiast dotychczasowych szkół podstawowych - sześcioletnich publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, nie może być traktowana jako zwykłe przejęcie (w znaczeniu przedmiotowym) zakładu pracy lub jego części w rozumieniu art. 23¹ k.p. przez nowo utworzone jednostki organizacyjne ani też jako przejęcie zadań ze skutkami płynącymi z tego przepisu.

W rozpoznawanej sprawie stan faktyczny jest jednak jeszcze szerszy i obejmuje zdarzenia, które nastąpiły w latach 1999-2000 i w latach 2000-2001. Mianowicie, mimo obligatoryjnego przekształcenia organizacyjnego Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. z dniem 1 września 1999 r., Gmina Miejska w K., działająca przez swój organ (tj. Radę Miejską), podjęła w dniu 25 lutego 1999 r. uchwałę o likwidacji tej Szkoły, postanawiając, że proces likwidacyjny będzie przebiegał etapami, w ustalonym okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2001 r. Najpierw więc (od 1 września 1999 r.) nie dokonano naboru uczniów do klas pierwszych, w roku szkolnym 1999/2000 zlikwidowano klasy siódme, a w roku szkolnym 2000/2001 struktura organizacyjna przewidywała tylko klasy III-VI, co wobec braku naboru do klas pierwszych, likwidacji klas siódmych i przejściu uczniów klas drugich do klas trzecich, a klas szóstych - do gimnazjum sprawiło, że pozostali tylko uczniowie klas IV-V, i ci uczniowie ze względu na likwidację Szkoły Podstawowej Nr 4 w K. z dniem 31 sierpnia 2001 r. zostali przejęci przez Szkoły Podstawowe Nr 1 i Nr 2.

Jest w sprawie niesporne, że powódka była zatrudniona w Szkole Podstawowej Nr 4 do czasu jej całkowitej likwidacji. Wobec tego Sąd Okręgowy trafnie uznał, że gdyby nawet od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2001 r. doszło, na podstawie art. 23¹ k.p., do stopniowego przejmowania przez inne szkoły zadań i majątku, którym dysponowała ta Szkoła, to powyższe zmiany nie miały wpływu na sytuację powódki, gdyż mimo ich dokonywania i trwającego procesu likwidacyjnego, pozosta-

wała nadal w stosunku pracy ze Szkołą Podstawową Nr 4. Stosunek ten został rozwiązany dopiero z ostatnim dniem działalności i istnienia Szkoły, natomiast przejęcie uczniów klas IV-V przez inne szkoły w obwodzie Gminy K. nastąpiło po rozwiązaniu stosunku pracy, tj. z dniem 1 września 2001 r.

W orzecznictwie jest utrwalony pogląd, według którego przepisy art. 23¹ k.p. dotyczą osób, które w dniu przejęcia zakładu pracy lub jego części były pracownikami przejmowanego zakładu lub przejmowanej jego części (por. wyrok z dnia 10 września 1998 r., I PKN 310/98, OSNAPiUS 1999 nr 19, poz. 614 oraz wyrok z dnia 1 października 1997 r., I PKN 296/97, OSNAPiUS 1998. nr 14, poz. 422). Jest to zresztą oczywista konsekwencja literalnego brzmienia art. 231 § 1 k.p., z którego wynika, że inny (nowy) pracodawca staje się z mocy prawa stroną „w dotychczasowych stosunkach pracy”, tj. w tych stosunkach, które łączyły pracowników z dotychczasowym pracodawcą. Również w razie przejęcia szkoły w całości lub w części przez inną szkołę, nauczyciel staje się pracownikiem nowej szkoły, jeżeli w dotychczasowej szkole był zatrudniony do chwili przejęcia (por. wyrok z dnia 17 maja 1995 r., I PRN 15/95, OSNAPiUS 1995 nr 21, poz. 264).

Jak z przedstawionych rozważań wynika, nietrafny okazał się zarzut powódki, przypisujący Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 23¹ § 1 i 2 k.p. wskutek błędnej wykładni tych przepisów. Tak samo należało ocenić zarzut naruszenia art. 32 § 2 k.p., art. 30 § 4 k.p. i art. 20 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela, uzasadniony przez skarżącą dwoma argumentami, tj., błędnym przyjęciem przez Sąd Okręgowy, że oświadczenie woli dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 4 z dnia 15 maja 2001 r. było zgodne z art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela oraz że przyczyną rozwiązania stosunku pracy była likwidacja szkoły. Wymienione pismo, jakkolwiek w swej treści zawiera oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę „z dniem 31 maja 2001 r., z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia”, to jednak zawiera także jednoznaczne stwierdzenie, że okres wypowiedzenia „upłynie z dniem 31 sierpnia 2001 r.”, a powódka otrzyma z tego tytułu odprawę pieniężną. W tej sytuacji nie nasuwa zastrzeżeń ustalenie Sądu Okręgowego, że zgodnie z wolą ówczesnego pracodawcy powódki, rozwiązanie stosunku pracy miało nastąpić i nastąpiło z dniem określonym w tym piśmie, czyli na koniec roku szkolnego 2000/2001.

W świetle ustaleń dokonanych w sprawie nie wzbudza także wątpliwości przyjęta przyczyna wypowiedzenia powódce stosunku pracy jako likwidacja szkoły, poprzedzona dwuletnim procesem stopniowego ograniczania jej funkcji i zadań.

Podstawę formalno-prawną likwidacji stanowiła uchwała Rady Miejskiej w K. [...] z dnia 25 lutego 1999 r., mająca swoje oparcie w art. 59 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Jak wynika z wcześniejszych rozważań, likwidacja ta zbiegła się w czasie z określonymi ustawowo przekształceniami organizacyjnymi, jednak i jedno i drugie zdarzenie stwarzało wystarczającą przyczynę do rozwiązania z powódką stosunku pracy.

Reasumując, bezpodstawną okazała się teza skarżącej, jakoby w ogóle nie doszło do likwidacji Szkoły Podstawowej Nr 4, lecz tylko do przejęcia w ciągu dwu lat, w trybie art. 23¹ k.p., jej uczniów i nauczycieli przez inne szkoły. Tym samym za bezzasadny należało uznać wniosek powódki, że stała się pracownikiem Szkoły Podstawowej Nr 2 w K., która przejęła część uczniów z obwodu Szkoły Podstawowej Nr 4, ewentualnie Gminy w K. - odpowiedzialnej za rozwiązanie stosunku pracy.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu kasacji (art. 393¹² k.p.c.).

=====